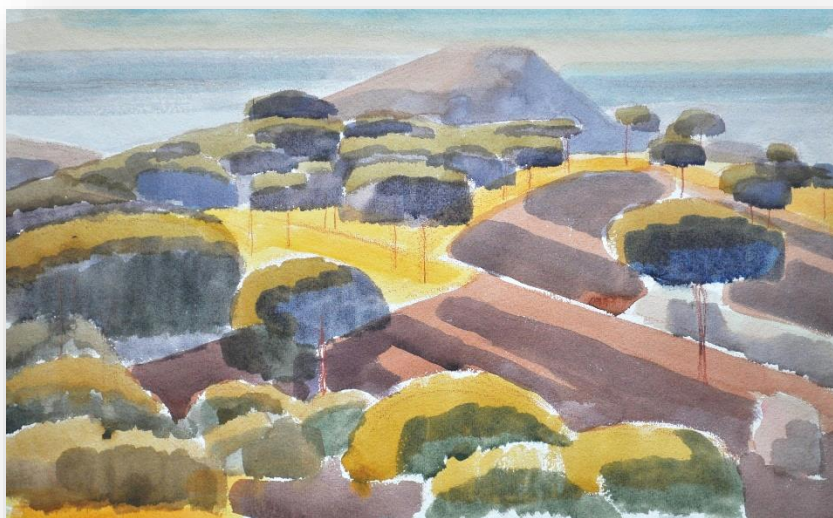

Att resa tåg i Spanien är som att delta i en varieteté

Text och akvarellmålningar av Viking Lanje – 1952

Man säger att Pyrenéerna är den naturliga gränsen mellan Europa och Afrika. Redan vid Narbonne på den sydfranska slätten, där vinodlingar helt dominerar landskapet, ser man de väldiga bergskedjorna teckna sig som en hägring uppe i skyn. Vid Medelhavet ligger små fiskelägen hopträngda mellan branta kullar helt täckta av vingårdar, och här ger palmer, mogna apelsiner och mandelträd i blom en föraning om landet på andra sidan bergen. I Spanien är allt präglat av solens eld. Jorden är som förbränd, lysande i svavelgult och askgrått, och ljuset är av en intensitet som en nordbo har svårt att göra sig en föreställning om. Floderna är uttorkade så när som på en smal rännil i mitten.

När jag i början av februari reste utmed spanska ostkusten blomrade de otaliga mandelträden vars ljusa rosa bröt mot oliv- och valnötsträdens grönska. Vid Valencia finns miltals av apelsinlundar med soldrickande frukter och här är jorden ljust tegelröd och vinröd. Apelsinerna ligger samlade i jättestora drivor på fälten. Man igenkänner även dadelpalmen med sina ljusgula frukter, nötter, mandel, fikon, allt detta som för oss vid jultiden är en hälsning från ett soligt land.

Längre söderut har naturen nästan ökenkaraktär och här möter agaver och kaktusar, stora som skånska pilträdd. Högländet kan liknas vid ett exotiskt Lappland i sin storslagna ödslighet. Något jordbruk i vår mening existerar knappast i dessa trakter. Naturen och klimatet lämpar sig ej härför och en traktor skulle se ganska bortkommen ut i denna terräng.

Man kan snarare tala om i sin art mycket ändamålsenliga odlingar. Konstfullt uppbyggda i terrasser utmed de branta kullarna och med ett system av kanaler för att tillvarata vattnet från bergen är de ofta ej större än något 100-tal kvm. Oxar eller åsnor går framför plogen men mest används hackor med korta skaft för jordbearbetningen. Spaniens sega och tålmodiga åsnor är bondens ständiga följeslagare. Man ser dem i långa karavaner sakta glida fram i detta

vilt storslagna landskap ej olikt en karavan av kameler i öknen. Inga kreatur syns till men mängder av svarta och röda getter, som obesvärat betar på kanten av hisnande bråddjup. Någon ensam herde, som orörlig står lutad mot sin stav, får en gripande och heroisk resning liksom de grupper av människor som håller siesta mitt på dagen när det obarmhärtiga solskenet omöjliggör allt arbete ute på fälten. Det österländska möter en här som i inget annat land i Europa och på många sätt leder tanken osökt till en biblisk miljö.

Att resa tåg i Spanien är som att deltaga i en varieté. De snabbgående tågen och rälsbussarna är utmärkta och håller tiderna exakt, men råkar man hamna i ett lokaltåg får man lämna allt hopp bakom sig. En förfrågan om framkomsttiden besvaras med en talande axelryckning, som kan betyda kanske i kväll, kanske i morgon eller någon annan dag. Passagerarna kommer släpande på stora bördor. Bylten, säckar, hambuntar, korgar med levande tuppar och kaniner. Det är ett under att ett tåg kan rymma så mycket, och när det äntligen sätter igång hänger en hel del utanför. Spaniens trasiga men glada familj rullar i väg.

Replikerna smattrar som kulsprutor och de pärlande skratten tystnar aldrig. I Andalusien har man ett livligt och sorglöst temperament. Den verkliga livsglädjen lever bland detta folk vars livsvillkor och behov är ytterst enkla. Ur sina knyten tar man fram vin och brödstycken, som delas med en slidkniv och bstrykes med getost. En smutsig hand räcker mig en blodkorv. Det är sed i Spanien att först bjuda sin granne innan man för mat till munnen. Med ett *buen provecho* (smaklig måltid) avböjer man artigheten. Vid varje större station väntar en skara skrikande livsmedelsförsäljare och man kan köpa gott hembakat bröd och semlor, jordnötter, nyplockade dadlar. För några pesetas får man en god och närande måltid.

Nyskördade mandariner lyser och lockar. Kvinnor bjuder ut källfriskt vatten från bergen ur vackra lerkärl, s. k. *botijos*, som bäres på huvudet. Som väluppfosttrad svensk spanar man förgäves efter en papperskorg på tåget, men då man ser hur avskrädet hopar sig på golvet, är det med ett visst nöje man för en gångs skull ohämmat kastar apelsin- och nötskal omkring sig.

När tåget gnisslande och knakande skruvar sig uppför bergssidorna måste man beundra de resandes fenomenala akrobatiska färdighet då unga som gamla hoppar av och på de höga vagnarna med sina bylten och korgar eller klänger på de smala fotbräderna på tågets yttersidor. Det fordras ej blott vighet härtill utan även djärvhet.

Man ser ganska många rekryter och när de stormar in i kupéerna stiger stämningen ytterligare. Det är unga, trevliga pojkar vars uniformer har samma färg som deras solbrynta hy och Spaniens egen jord. Vackra sånger med de typiskt spanska tongångarna blandar sig med barnens skrik och de resandes prat och skratt. Någon ljus tenor sjunger solostämman och kamraterna faller in i kör medan de i brist på gitarr slår takten med handflatorna mot knäna. Man förvånas över denna naturliga musikalitet som är så allmän bland söderns folk.

Nedför bergen rullar tåget något fortare. Det är natt när det når sitt mål. Jag lyckas få tag i en taxi, ett högt, sällsamt åkdon. Under körningen riktas chaufförens hela uppmärksamhet på något som skramlar i taket och för att justera detta släpper han ratten, varvid bilen gör en sväng upp bland palmerna på avenidan. Men med en elegant manöver klaras situationen och efter ett ideligt tutande i varje gathörn blir jag oskadd förd till pensionen där don Manuêlo just är i färd med att servera den rykande varma rissoppan.